

Keičiasi praktika dėl tiekėjo teisės verstis veikla vertinimo

Lietuvos Aukščiausiajam Teismui (toliau – LAT) priėmus [nutartį Nr. e3K-7-23-248/2017](#), keičiama ligšiolinė praktika dėl tiekėjams keliamo reikalavimo **teisės verstis veikla** vertinimo.

Iki šiol tiekėjai tikslindami kvalifikacinius duomenis dėl teisės verstis veikla, jei patys neatitikdavo keliamų reikalavimų, negalėdavo pasitelkti naujų subtiekėjų ar jungtinės veiklos partnerių, nepriklausomai nuo to, ar pirkimo dokumentuose būdavo aiškiai nustatytas reikalavimas pateikti kvalifikaciją pagrindžiančius dokumentus, ar ne. Sutartis gali būti sudaroma tik su tokiu tiekėju, kuris turi teisę verstis atitinkama veikla, ypač jei tai nustatoma teisės aktu.

Perkančioji organizacija (toliau – PO) gali patikrinti, ar tiekėjas turi teisę verstis veikla. Tam tereikia pirkimo dokumentuose nustatyti kvalifikacijai keliamą reikalavimą. Šio reikalavimo vertinimo paprastumas priklauso ir nuo to, ar PO aiškiai nurodo, kokie teisės verstis tam tikra veikla reikalavimai reikalingi būtent jos konkrečiame viešajame pirkime.

Dalis PO patį keliamą kvalifikacijos reikalavimą nurodo labai trumpai ir abstrakčiai *Tiekėjas turi turėti teisę verstis pirkimo dokumentuose nurodyta veikla* arba panašiai ir pačiame kvalifikacijai keliamame reikalavime daugiau nieko nedetalizuoja arba nurodo tik dalį reikalaujamų pateikti dokumentų. Pats pirkimo objektas aprašomas įvairiose pirkimo dokumentų dalyse: techninėje specifikacijoje, brėžiniuose, projektiniuose sprendiniuose, sutarties projekte ir t.t.

Tokie pirkimo dokumentai sudarydavo prielaidas labiau patyrusiems tiekėjams eliminuoti iš pirkimo mažesnę patirtį turinčius konkurentus. Žinodami iki šios nutarties LAT suformuotą praktiką, kad pasibaigus pasiūlymų pateikimo terminui tikslinant kvalifikaciją nebegalima pasitelkti naujų ūkio subjektų, tiekėjai neprašo PO paaiškinti, patikslinti sąlygų, kad visiems tiekėjams jos būtų vienodai aiškios, ir tik pasibaigus pasiūlymų pateikimo terminui, praneša PO, kokių teisės verstis veikla dokumentų konkurentas neturi. Pavyzdžiui, veiklai, kuri sutartyje sudaro labai nedidelę dalį - kelis procentus. PO privalo prašyti patikslinti tiekėjų kvalifikaciją, tačiau tiekėjas galėdavo pateikti tik savo arba jau pasiūlyme nurodytų jungtinės veiklos partnerių ar subtiekėjų papildomus dokumentus. Tiekėjui negalint patikslinti kvalifikacijos, PO privalėdavo atmesti pasiūlymus, net jei jų kaina geresnė nei likusių pasiūlymų, o tiekėjui pasamdžius subtiekėją ir pateikęs jo atestatą ar licenciją, galėtų sėkmingai įvykdyti sutartį už racionalesnę kainą.

Be to, nustačius netikslius ar abstrakčius reikalavimus dėl teisės verstis veikla, kyla rimta rizika, kad PO negalės tinkamai patikrinti ir įsitikinti, ar tiekėjas iš tiesų kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sąlygas.

Kas keičiasi teisės verstis tam tikra veikla patikrinimo procedūrose

Nauja LAT nutartis formuoja tokią praktiką:

- ✓ jei PO pirkimo dokumentuose nurodė neišsamius reikalavimus dėl teisės verstis veikla, dėl ko tiekėjas pateikė ne visus, pagal pirkimo objekto specifiką būtinus, šiam

reikalavimui pagrįsti reikalingus dokumentus, PO turės prašyti tiekėjo tikslinti kvalifikaciją, o tiekėjas tokiu atveju, grįsdamas reikalavimą dėl teisės verstis veikla, galės nurodyti ir naujus ūkio subjektus (subtiekėjus, jungtinės veiklos partnerius);

- ✓ jei PO pirkimo dokumentuose reikalavimai dėl teisės verstis veikla tikslūs, išsamūs – tiekėjai tikslindami duomenis apie kvalifikaciją naujų ūkio subjektų negalės nurodyti;
- ✓ galimybė tikslinant kvalifikaciją nurodyti naujus ūkio subjektus taikoma tik dėl teisės verstis veikla ir tik tokiu atveju, jei trūkumai kyla iš neaiškiai pirkimo dokumentuose suformuluoto reikalavimo.

Pavyzdžiai.

1. *PO perka keleivių vežimo reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais paslaugas. Šiai veiklai vykdyti tiekėjas turi turėti Europos bendrijos licenciją arba Kelių transporto licenciją (išduotą Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos), suteikiančią teisę verstis keleivių vežimo autobusų maršrutais veikla. Jei PO keltų reikalavimą dėl teisės verstis veikla **abstraktų arba neišsamų**, pavyzdžiui:*

Tiekėjas turi turėti teisę verstis pirkimo dokumentuose nurodyta veikla arba

Tiekėjas turi turėti teisę verstis keleivių vežimo paslaugomis, arba

Vežėjas turi būti įregistruotas ir veikiantis įstatymų nustatyta tvarka bei turi turėti teisę verstis keleivių vežimo reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais veikla.

Visais atvejais nurodant, kad turėtų būti pateikiama: Registru centro išplėstinis išrašas arba atitinkamos užsienio šalies institucijos (profesinių ar veiklos tvarkytojų, valstybės įgaliotų institucijų pažymos, kaip yra nustatyta toje valstybėje, kurioje rangovas registruotas) išduotas dokumentas ar priesaikos deklaracija, liudijanti vežėjo teisę verstis atitinkama veikla, ar panašiai, tačiau nenurodant reikalavimo pateikti Europos bendrijos licencijos arba Kelių transporto licencijos,

*tuomet, tiekėjui pateikus tik prašomus dokumentus, bet nepateikus privalomos šiai veiklai vykdyti Europos bendrijos licencijos arba Kelių transporto licencijos, PO negalės atmesti tokio tiekėjo pasiūlymo iš karto, nepaprašius tiekėjo patikslinti kvalifikaciją. Tiekėjas tokiu atveju, jei pats neturės tokios licencijos, **tik dėl teisės verstis veikla reikalavimo pagrindimo**, galės pasitelkti naują jungtinės veiklos partnerį arba subtiekėją bei pateikti jo licenciją (jei būtent jis ir vykdys licencijuojamą veiklą).*

*Jei PO keltų reikalavimą dėl teisės verstis veikla **detalų, išsamų reikalavimą**, pavyzdžiui:*

Vežėjas turi būti įregistruotas ir veikiantis įstatymų nustatyta tvarka bei turi turėti teisę verstis keleivių vežimo reguliaraus susisiekimo autobusų maršrutais veikla. Pateikiama:

a) Registrų centro išplėstinis išrašas arba atitinkamos užsienio šalies institucijos (profesinių ar veiklos tvarkytojų, valstybės įgaliotų institucijų pažymos, kaip yra nustatyta toje valstybėje, kurioje rangovas registruotas) išduotas dokumentas ar priesaikos deklaracija, liudijanti vežėjo teisę verstis atitinkama veikla;
b) Europos bendrijos licencijos arba Kelių transporto licencijos (išduotos Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos) kopijos, suteikiančios teisę verstis keleivių vežimo autobusų maršrutais veikla.
Pateikiamas (-i) skenuotas (-i) dokumentas (-ai) elektroninėmis priemonėmis

ir jei pasiūlymą teikiantis tiekėjas nepateiktų reikalauotos licencijos, tuomet tikslindamas kvalifikaciją nebegalės pasitelkti jokių naujų ūkio subjektų (jungtinės veiklos partnerio ar subtiekejo). Jei tiekėjas pats (ar pasiūlyme jau nurodyti jungtinės veiklos partneriai ar subtiekejai) reikiamos licencijos neturės, pasiūlymas bus atmestas.

Apibendrinant tai, kas svarbu:

- Perkančioji organizacija turėtų atlikti namų darbus ir išsiaiškinti ar ketinamo pirkti pirkimo objekto tiekėjui teisės aktai nekelia specialių reikalavimų;
 - Jei PO kelia tiekėjams reikalavimą dėl teisės verstis veikla, ji turėtų ne tik išsiaiškinti, kokie specialūs reikalavimai tam tikrai veiklai keliami, bet juos tiksliai ir aiškiai aprašyti pirkimo dokumentuose.
 - Reikalavimai tiekėjų kvalifikacijai turi būti pagrįsti, proporcingi pirkimo objektui, tikslūs ir aiškūs (VPI 32 str. 2 d.). Negalima nustatyti tokių teisės verstis veikla reikalavimų, kurie nėra reikalingi konkrečiai pirkimo sutarčiai vykdyti.
 - PO nustačius neišsamų reikalavimą dėl teisės verstis pirkimo sutarčiai reikalinga veikla, tiekėjai, tikslindami kvalifikaciją, galės pasitelkti naujus jungtinės veiklos partnerius arba subtiekejus.
-